

Unpretentiousness & Understanding

פרשת שמיני פרשת פרה

3 שבי' פתח - ששה (ותק)

LEVITICUS

PARASHAS SHEMINI

10 / 1-7

The sons of Aaron, Nadab and Abihu, each took his fire pan, they put fire in them and placed incense upon it; and they brought before HASHEM an alien fire that He had not commanded them. ² A fire came forth from before HASHEM and consumed them, and they died before HASHEM. ³ Moses said to Aaron: Of this did HASHEM speak, saying: "I will be sanctified through those who are nearest Me, thus I will be honored before the entire people"; and Aaron was silent. ⁴ Moses summoned Mishael and Elzaphan, sons of Aaron's uncle Uzziel, and said to them,

I would now like to present to our royal audience a fascinating idea explaining why our blessed sages established the reading of parshas Parah on Shabbas Kodesh. We will refer to the passage in the Yerushalmi quoted by Rashi above: Rabbi Chama states that to be chronologically correct, we should really read the passage of HaChodesh prior to the passage concerning the Parah; for, the Mishkan was erected on the first day of Nissan, Rosh Chodesh Nissan, while the "Parah Adumah" was burnt on the second day of Nissan. Nevertheless, it was instituted to read the passage concerning the Parah first, because it describes the process by which Yisrael are able to purify themselves. At first glance, this still deserves further explanation. Why did they see fit to institute the purification of Yisrael prior to its actual set time in the month of Nissan?

2 NUMBERS

19 / 1-8

PARASHAS CHUKAS

HASHEM spoke to Moses and to Aaron, saying: ² This is the decree of the Torah, which HASHEM has commanded, saying: Speak to the Children of Israel, and they shall take to you a completely red cow, which is without blemish, and upon which a yoke has not come. ³ You shall give it to Elazar the Kohen; he shall take it to the outside of the camp and someone shall slaughter it in his presence. ⁴ Elazar the Kohen shall take some of its blood with his forefinger, and sprinkle some of its blood toward the Tent of Meeting seven times. ⁵ Someone

4

mitzvah also provides atonement for the "cheit ha'eigel." Let us refer to Rashi (ibid. 22), who cites Rabbi Moshe HaDarshan. He compares the situation to the son of a maidservant who soiled the palace of a king. They said, "Let his mother come and wipe away the excrement." Similarly, let the "parah" (the mother cow) come and atone for the "eigel" (its calf).

6-6-

לאיך גיסא כמה שהוא יותר בבחי' יש כך שולט גליו שלטון הרע. וכל תכלית התורה ויעודו של הודי הוא לעקור את החומר ואת הישות. כל תרי"ג המצוות ניתנו בכדי לעקור את החומריות והישות שהם השורש פורה ראש ולענה, הן מצוות עשה

שלום

פרה

נתיבות

שי

אליך פרה אדומה וגו'. הנה פרשת פרה אדומה י"א שחובת קריאתה בתורה היא מדאורייתא (ש"ע או"ח

288 / RAV WOLBE ON CHUMASH

7

If it were possible for a person to completely rid himself of *gaavah*, he would never come to sin. Our Sages (*Derech Eretz Zuta 6*) enumerate seven traits that bring a person to sin, the foremost of which is *gaavah*. These traits can be compared to an electric circuit; only when there is a connection is there light. Likewise, without these traits there is no circuit or current that arouses one to sin.

Without *gaavah* it is impossible to sin. Rabbeinu Yonah (*Shaarei Teshuvah 1:27*) refers to *gaavah* as the plow of transgression — it cultivates sin and causes it to sprout.

זרפ"ה ס"ז). ובעבודת ישראל כתב רמז לזה במאה"כ ידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, שלכאורה מיותר אומרו לאמר פעם ב', אך הכוונה בזה שגם בזמן שלא יוכלו לקיים בפועל מצות פרה אדומה יקיימוה ע"י "לאמר", ע"י קריאת הפרשה בתורה. וזה צ"ב, שהרי מצות פרה היא מצוה מעשית ומה ענין מצוה דאורייתא על הקריאה. עוד יש לדקדק בפרשה זו, אומרו זאת חקת התורה, כמו דהקשו ע"י המפרשים שהיל"ל זאת חקת הפרה או חקת הטהרה כמד"כ בפסח וזאת חקת הפסח, ומהו אומרו חקת התורה, דמשמע שהיא חוקה לכל התורה. ואומרו ויקחו אליך, שלכאו' תיבת

ובקבלת התורה כאשר שמעו ישראל אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה נתעלו למדרגה הגבוהה ביותר שילוד אשה מסוגל להגיע אליה, ופרחה נשמתן ולא נשתייר בהם חלק חומרי, והגיעו להיות כבני עליון, כמלאכים שאין בהם שום ישות והם בטלים לגמרי להשי"ת. ואח"כ נפלו בחטא העגל, דענין חטא העגל מלבד עצם החטא בפועל, הרי שורש הפגם של חטא העגל שביקשו דוקא תומריות וישות, וזה שאמר כי זה האיש משה לא ידענו מה היה לו. משרע"ה היה בבחי' ביטול, כמ"ד ונחנו מה, שהיה בבחי' אין ואפס המוחלט בלא שמץ של ישות, וכמו שהעידה עליו התורה והאיש משה עניו מאד מכל

6

והענין, הנה כתיב (ישעיה מה) יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא רע אני ה' עושה כל אלה. הקב"ה ברא את הטוב וכנגדו ברא את הרע, זה לעומת זה עשה אלוקים. מקור הטוב הוא בחי' אין, ביטול היש, ומקור הרע הוא הישות ממנה נובעים הקנאה התאוה והכבוד ונמשכים כל הדברים הרעים, וכמאמר הבעש"ט הק' זי"ע, אנכי עומד בין ה' וביניכם, האנכיות עומדת כמחיצה המבדלת בין ה' וביניכם. ככל שיהודי עוקר את הישות והתומריות ימגיע יותר לבחי' אין כך שולט בו שלטון הטוב.

Rashi, in his explanation of the mitzvah of Parah Adumah, illustrates how each aspect of this mitzvah correlates to and rectifies the sin of the golden calf. The cedar is the tallest of all trees and the hyssop is the lowest, symbolizing that the haughty person who sinned should lower himself to the level of a hyssop and a worm, and he will be forgiven.

Parshas Vayakhel - Parah 5778 | 4

11

Amalek Caused the Blasphemous Thoughts that Led to the Cheit HaEigel

As a loyal servant in the presence of his master, I was struck by a wonderful idea. I would like to establish a connection between the fantastic idea presented by the great Rabbi of Apta, zy" a and the explanation of Rabbi Moshe HaDarshan presented by Rashi. The Rabbi of Apta taught us that we read parshas Parah immediately after Shabbas Zachor in order to cleanse ourselves after the annual battle with Amalek on Purim. Rabbi Moshe HaDarshan explained that the Parah Adumah atones for the "cheit ha'eigel." Initially, they appear to be two separate issues.

Yet, upon closer scrutiny, it becomes evident that the two are intimately related. For, we learn from the Sefas Emes (Yisro 5635) that the underlying cause of the "cheit ha'eigel" was the poison they were infected with due to their skirmish with Amalek: "ובוודאי כל הקלקולים שנעשה אחר כך בעגל, הכל היה על ידי עמלק: He emphasizes this point again (Purim 5636):

"והאמת כי כל חטא העגל בא על ידי הרשע עמלק, אשר עירבב אותנו קודם קבלת התורה וזרק ארס ושאר שבעיסה." In truth, the entire incident of the "cheit ha'eigel" was set in motion by the wicked Amalek; he confused us prior to receiving the Torah; he injected us with a poisonous venom and the yeast in the dough.

Elsewhere, we find another fascinating insight from the Sefas Emes (Parah 5638) related to this subject. He explains the significance of Moshe's remark to Yehoshua as they drew near to the camp after Yisrael sinned with the "eigel" (Shemos 32, 17): "וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה, ויאמר אין קול Yehoshua heard the sound of the people in its shouting, and he said to Moshe, "The sound of battle is in the camp!" He (Moshe) said, "It is not the sound of shouting of might (the sound of victory) nor the sound of shouting of weakness (the sound of defeat); a distressing sound do I hear!" Rashi comments that Moshe recognized the sound to be: The sound of blasphemy and vilification, which distress the soul of whoever hears them. So, why did Yehoshua sense that the sounds they heard were the sounds of battle?

12

The Sefas Emes explains that Yehoshua sensed via his "ruach hakodesh" that the "cheit ha'eigel" was perpetrated by the aftereffects of the skirmish with Amalek, which he had participated in, as it is written (ibid. 17, 9): "ויאמר משה אל Moshe said to Yehoshua, -- יהושע בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק" "Choose men for us, and go out to do battle with Amalek." Now, the Torah records that Yehoshua did indeed successfully weaken Amalek (ibid. 13): "ויהלחש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב" -- Yehoshua weakened Amalek and its people with the edge of the sword. Nevertheless, Amalek succeeded in introducing a poisonous venom into the hearts of Yisrael that caused them to make the "eigel." Therefore, when Yehoshua approached the camp, where the "eigel" had been formed, he remarked to Moshe: "The sound of battle is in the camp." In other words, he sensed the remaining aftereffects of the battle with Amalek.

האדם אשר על פני האדמה, ומכח זה הגיע למדרגת ותמונת ה' יביט. והערב רב היה בהם תגבורת הרע וחפצו בהנהגה של חומריות וישות ואפילו עבודת ה' שתהיה מתוך ישות. ולכן לא סבלו הנהגתו של משה, כי זה האיש לא ידענו מה היה לו, כל מהותו והנהגתו היא ונחנו מה. ולכן יצא העגל הזה המורה על חומריות וישות כדאי' בספרים, ההיפך הגמור מהמדרגה שמשרע"ה הביא אליה את ישראל בקבלת התורה. זה היה הפגם שישראל נפלו ממדרגתם בקבלת"ת ושוב נהיו לישות, וזה הביא את חטא העגל וכן לכל עניני טומאה. שלולי חטא העגל כבר לא היתה טומאת מת בעולם, וכל ענין הטומאה נגרם מחמת חטא העגל ששורש הפגם שלו הוא ישות.

9

ועפ"ז י"ל את ענין הטהרה של פרה אדומה. היות ואחיות החיצוניים והטומאה נובעים מפגם העגל הרי התיקון לזה הוא בחי' אין, וזהו ענין פרה אדומה. כמש"כ החיד"א בנחל קדומים שפרה מורה על חומריות ואדומה מורה על תוקף וריבוי החומריות, והטהרה של פרה אדומה היא ע"י שריפת הפרה דהיינו שיבטל וישרוף את הישות והחומריות לבחי' אפר בחי' אין. ולכן מכפר מעשה הפרה על חטא העגל, תבא אמו ותקנת צואת בנה, כי ענין שריפת הפרה הוא ביטול הישות לבחי' אין שהוא תיקון לפגם הישות של חטא העגל. וזה מש"נ ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת, וקודם קראו הכתוב אפר הפרה, לרמוז על בחי' ואנכי עפר ואפר, ביטול הישות לאין ואפס. ומבואר בזה מה שטהרת הפרה היא דוקא אחרי שריפתה לאפר, שתפקידו העיקרי היה דוקא לאחר הפיכתו להעדר הגמור ע"י שריפתו לאפר. וכשם שאחר חטא העגל היה התיקון ע"י שריפת העגל דהיינו שריפת וביטול החומריות והישות, כך גם ענינה של שריפת הפרה הוא לבטל ולשרוף החומריות והישות, שזוהו כפרה על מעשה העגל.

וזה גם ענין ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שריפת הפרה, שאם הגביה עצמו כארז ישפיל עצמו כאזוב וכשני תולעת. ענין זה שייך לעצם שריפת הפרה, כי שורש הגאות היא הישות, וכמשאחז"ל (סוטה ה.) שהקב"ה אומר על המתגאה אין אני והוא יכולין לדור, כי הוא יש נפרד, וע"כ בתוך שריפת הפרה צריך לשרוף את עץ הארז המורה על גאות. ושלימות הטהרה היא כדכתיב ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי. והבי' בזה, דהנה מלשון ונתן עליו מים חיים אל כלי משמע שקודם צריך לתת את

13

Thus, we have definite substantiation reinforcing the great Rabbi of Apta's notion that after the battle with Amalek, despite being victorious, we still needed taharah from the remaining aftereffects of its poisonous venom. As explained, this caused Yisrael to sin with the "eigel." Therefore, he explains that it is imperative to read parshas Parah right after Purim, earlier than expected, to purge ourselves of the untoward effects of Amalek's venom—the poison of the yetzer hara. Hence, this coincides magnificently with Rabbi Moshe HaDarshan's elucidation that the Parah Adumah provides atonement for the "cheit ha'eigel," which was precipitated by the poisonous venom Amalek had infected Yisrael with.

We find a fantastic, practical explanation from the immaculate teachings of the great Rabbi of Apta, zy" a, the author of the Ohev Yisrael, brought down in Toras Emes (Purim 5632), authored by the great Rabbi Leibel Eiger of Lublin, zy" a, based on what the Maor V'Shemesh (Shemini) presents in the name of the Ba'al Shem Tov hakadosh, zy" a. They write that the broom used to clean the house becomes dirty and sullied itself in the process.

In similar fashion, when we combat the yetzer hara, even if we ultimately overcome it and defeat it; nevertheless, the struggle and interaction with the force of evil leaves behind a negative impression in a Jew's being. Consequently, it is necessary to purify oneself of this evil stain. Therefore, Chazal placed parshas Parah immediately after Purim, when we have just battled and eradicated Amalek. For, parshas Parah provides the purification necessary to rid us of the evil stain that remains with us after interacting with Amalek on Purim.

*

He is teaching us that this process recurs for every Jew, year after year. Just as HKB" H performed miracles for our ancestors in the past on Purim to vanquish Haman and his followers, the descendants of Amalek; so, too, in our current times, on Purim, annually, HKB" H helps us vanquish Amalek and its ministering angel, the yetzer hara, who wages war against us all year long. Therefore, immediately after Purim annually, we must purge ourselves of the poison that the yetzer hara has infected us with.

~

Growth Through Torah - R. Pliska

In Toras Kohanim (in the portion of Acharai Mos) it is stated that Nadav and Avihu erred by not consulting Moshe for advice on whether it was proper for them to bring this incense. They also erred by not asking each other for advice.

We see two important ideas from this Braisa. One, before doing something that is questionable, make certain to consult someone who is older and wiser. You might feel that what you are about to do is the right thing to do. But there are always aspects that you might have overlooked or were unaware of. The second thing we see is that if they were to have consulted each other they might not have erred. At first glance this seems puzzling since they both did the same thing. But we see the principle that at times two people can do something, but if they would have discussed the matter between themselves they might have reached the conclusion that they should refrain from their behavior. Neither one might come to this conclusion on his own. But together they might. Develop the habit of discussing things with peers to see if there are reasons why you should not do some of the things you feel like doing.

~

את עומק העניין יש ללמוד מדברי ה"בית הלוי" בפרשת בא (ד"ה ועל דבריו) שביאר: "שגם בהמצוות שאנו יודעים בהם הטעם כמו במצה שאמרו בה טעם על שלא הספיקו בצקם של אבותינו להחמיץ עד שגאלם וכדומה, אין הטעם סיבת החיוב, שהרי התורה קדמה לעולם (פסחים נ"ד). וגם קודם העולם היתה התורה והיה כתיב בה מצות מצה. וגם אברהם אבינו וכל האבות קיימו התורה כולה עד שלא נתנה, וא"כ בליל ט"ו אכל אברהם מצה ומרור - אע"ג שהיה אז קודם גלות מצרים, ועל כרחק מצות אלו לא נצמחו מגאולת מצרים. רק להפך דמוכות מצות פסח מצה ומרור שיש בלילה הזאת נצמחה גאולתן ממצרים בלילה ז', עב"ד.

* והיינו שהטעם והחיוב של מצות מצה הוא בגלל שכך רצה הש"ת מהטעם הכמוס עמו, עוד לפני בריאת העולם, ומצוה זו היתה ניתנת לנו בכל דרך שהיא, אלא שהקב"ה ברוב טובו סיבב שתיתנת לנו ע"י יציאת מצרים, שעל ידי כך נקיימה בשמחת לבב מתוך הכרת הטוב, וכך הוא בסיבת כל המצוות.

המצה כמו החמץ מורכבת מקמח ומים, אך שונה היא המצה אותה מעבדים בוריוות ולא מניחים אותה לרגע, רק רודים אותה דק דק ואופים מיד, כך שהיא נשארת באותה מדה שהיתה בתחילה. אך החמץ לעומתה, עשוי מבצק שהניחו לו לתפוח במנוחה, ובזמן זה קולט הבצק הרבה אויר המתפיה ומגדיל אותו מאד, ולאחר אפייתו הוא מתקבל בגודל כפול ממה שהיה בתחילה.

נמצא, שהחמץ שתופח וגדל מסמל את הגאווה, ואופן עשייתו מסמל את המנוחה, והמצה לעומתה מסמלת את הענוה, ואופן עשייתה היא בעבודה עקבית בלי היסח הדעת (ע"י בלי יששכר ניסן, מאמר ח; דרך פקודיך, מצוה ט).

החמץ רומז לגאווה

כשנעקוב אחרי המתגאה נבחין שהוא דומה בתכונותיו לחמץ. אין הוא טורח להתאמץ יותר מדאי, אלא תמיד יושב במנוחה, אבל מתפיה את עצמו ומראה לכולם שהוא נמצא, והוא חשוב, והוא עושה, ואילולי הוא - לא היה כלום.

וכשם שהחמץ מלא באויר, שהרי התרכות הבצק בתפיחה אינה מוסיפה שום דבר ממשי, ואינה לא קמח ולא מים כי אם אויר, כך אין לגאווותן שום פנימיות אמיתית, רק גאווה מנופחת והרבה דיבורים שאין מאחוריהם כלום.

ועוד, שהחמץ הוא תוצאה של היסח הדעת. אין צורך להתאמץ כדי להתפיהו, אלא להיפך - צריך רק לתת לו מנוחה, וכך האדם אינו צריך לעבוד קשה כדי להיות בעל גאווה, עליו רק להסיח

דעתו מעבודת המדות, ומיד - לפתח חטאת רובץ (בראשית ה' ז), היצר כבר ישליל אותו בגאווה.

ומצד שני - כדי להנצל מהגאווה ולהגיע למידת הענוה יש לעבוד קשה מאד ברצף ועקביות. כמו המצה שלא מניחים אותה לרגע, וכוחשים ורודים אותה כדי שתשאר בגודל הראשון ולא תתפח ותתנשא, כך על האדם לעמול בלי הפסק על מדת הענוה, ורק עם עבודה עקבית יוכל להתגבר על הגאווה שלא תחדור ללבו בהיסח הדעת.

על פי זה יש לבאר את הנאמר בפרה אדומה זאת "חוקת התורה". מהוד גיטא היא חוק, מטהרת את הטמאים ומטמאת את הטהורים, למעלה מהשגת האדם וכמו שאמר שלמה המלך - "אמרתיו אחכמה והיא רחוקה ממני" (קהלת ז' כ"א). ומאידך, יש ללמוד ממנה לכל מצוות התורה, שעל אף שנאמרו בהן טעמים שיש לנו בהם איזה השגה, מ"מ מהות עשייתם וקיומם אינו אלא משום שזהו רצונו יתברך, [מרגלא בפומיה דרבי ירוחם ממיר זצ"ל בענין טעמי המצוות, שמוכן המלה "טעם" אינו מלשון "סיבה" - אלא מלשון טעמו - וראו כי טוב ה'].

* וזהו שכתבה התורה זאת "חוקת התורה" - מצוות פרה היא חוקת התורה, במצות פרה בולט החוק המיוחד של כל התורה כולה, כי גם שאר מצוות ביטודם הם חוק שלמעלה מהשגתנו וכל קיומם הוא רק משום שזהו רצונו יתברך, והו עיקר הדרך חיים ותוכחת מוסר שעלינו ללמוד מפרשת פרה וכמו שיתבאר להלן בס"ד.

התהלך לפני והיה תמים

ונראה בהקדם משי"ב הביזה"ל (פרשת לך לך) ע"פ: "התהלך לפני והיה תמים".
ענין התמימות הוא שיעשה רצון הבורא ולא יחפור למה ציווהו כן.
ואע"פ שהאדם רשאי לחפור אחרי טעמי המצוות וזה בכלל לימוד התורה,
שמצווה ללמודה ולידע אותם, וגם הלימוד הזה יעשה רק מפני שהמצווה כן
היא ללמוד, אבל עיקר העשייה שלו וכן דהלימוד יעשה רק מפני שכן הוא רצון
הבורא יתברך ולא מפני שהוא רוצה לחפור אמאי ציווהו כן.

ובמדרש תהילים על הפסוק "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'"
תמימים חסידים היו דור המדבר - בתמימות קבלו ישראל את התורה. אמר
להם כל חלב לא תאכלו ולא א"ל למה, אלא קבלו עליהם וכו' הרי שגדר תמים
הוא שיקבל על עצמו לעשות גם בלי שידע הטעם.
והנה הכתוב אומר (תהילים ל"ו) אדם ובהמה תושע ה' איתא במדרש - אע"פ
שאדם אנחנו נמשכנו אחריו כבהמה והענין, דהנה איתא במסכת קידושין (ף)
כ"ב) בבהמה גסה נקנית במשיכה דקורא לה והיא באה, אבל בעבד גדול אינו
נקנה בזה דקורא לו והוא בא, אם לא שהאדון יתקפו ובה אצלו ומפרש הטעם
דאדם אדעתיה דנפשיה אויל, אבל בהמה אדעתיה דמרא קעבדא.
והביאור דאדם אע"פ שהאדון קוראו ושומע לו העבד ובה, מי"מ לא נקרא
הליכנו משכנו של האדון, משום שהליכנו הוא משום שידע העבד בעצמו
שצריך לעשות כמו שרבו מצווה ונקרא אדעתיה דנפשיה, אבל בהמה הליכנה
היא רק מצד האדון, בלא שום צירוף דעת עצמה, וזהו שאמרו אע"פ שאדם
אנחנו, נמשכין אחריו כבהמה בלא שום צירוף דעת עצמנו, רק בשביל ציוויך
ואדעתה דידך קעבידנא וזהו שאמר לו התהלך לפני והיה תמים דבתמימות
יהיה הליכתך בדרכי התורה והמצווה" ע"כ.

23 מבואר בדברי בית הלוי שיסוד ענין התמימות הוא ביטול כל הרצון לרצון
ה' כבהמה שקורא לה והיא באה. ולפי"ז יש לבאר שרצונותיו של האדם ובפרט
אלו המהווים סתירה לרצון השם, כאשר אינו מבטלים חסר "בהליכה"

בתמימות, וכמו שכתב חובת הלבבות "שאהבת העולם הזה והעולם הבא שתי
צרות הם אלו לאלו" וכדברי התנחומא פרשת נח (אור ג' ע"ש).
וזה גופא מה שנלמד מן הפסוק "אדם כי ימות באהל" דאין התורה
מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ולפי הבנת בית הלוי וזוהי התמימות
הגדולה ולכן פסוק זה נאמר בפרשת חוקת התורה, המורה על התהלכות
בתמים בלי התחכמות ושאיפה להבין, ונמצא שבפרשת פרה מוזכרים ב' סוגי
התמימות, ביטול השכל וההבנה העצמית במצות פרה אדומה שהיא חוק בלי
טעם. וביטול הרצונות העצמיים והכל שייך לענין אחד של התמימות.

24 This extremely intense desire to come closer to God that Nadav and Avihu had cultivated came to overshadow everything else in their lives — even God's Own commandments. The Torah refers to this burning intensity as "an unauthorized fire," to teach that the "fire" of religious zeal must be channeled in accordance with the guidelines of the Torah.

25 מז משחת במל רצונך מפני רצונו שמך
כי החטא שגרם את עשיית העגל היה חסרון
האמונה שלא האמינו במשה רבם באמונה
פשוטה, ופקפקו אחר דבריו שאמר בסוף
ארבעים יום אני בא, כי אילו היו מאמינים
כהוגן והיו סומכים עליו בלי פקפוק לא
היו שואלים שאלות והיו מחכים בסבלנות
עד ירידתו. וכיון שנכשלו בהעדר אמונה
והרהרו אחריו, ניתן מקום לאספסוף הערב
רב להכשילם בעוון נורא זה.

ולכן אמרו שהתיקון הנכון לעוון העדר
האמונה הוא מצות פרה אדומה, כי
על מצוה זו אמרו (רש"י שם פסוק ב) שהוא
חוק בלי טעם ולא ניתן לנו רשות להרהר
אחריה, ואיננו מסוגלים להבין בשכל

ועל כך הוסיף הגר"ח הלוי זצ"ל שאפילו המצות השכליות כגון לא תרצה
ולא תגנוב, אין סיבת איסורן בגלל שכל אדם ישר המבין את הגנות הגדולה
שברציחה וגניבה מואס בהם מטבעו ולכן אסרו השי"ת, אלא להפך, השי"ת
רצה לאסור את הרציחה והגניבה ולכן השריש וקבע בטבע האדם למאוס בהן
ולהתרחק מהן.

נמצא שאע"פ שנראה כאילו ישנן שלש סוגי מצוות, א. - מצוות המובנות
בשכל ב. - משצוות שטעמן ידוע. ג. - מצוות שהן חוק. אבל באמת התורה
כולה חוקה היא והחלוקה בין שלושת סוגי המצוות היא אחרת, הסוג האחד -
מצוה שרצון ה' שטבע האדם ושכלו הישר יעזרו לו לקיימם לכן נטע באדם
דעות ומוסכמות כאלו הרואות בעשיית העבירות הללו כמו שפרכות דמים
וגזלה, דבר בזוי שצריך להתרחק ממנו והאופן השני הם החוקים שלא נתנה
להם הבנה בשכל האנושי, והטבע והסביבה והאומות מפריעים ומקשים
לקיימם כמו שאמרו חז"ל ביומא (דף ס"ז ע"ב) "את חוקותי תשמורו" - דברים
שהשטן ואומות העולם משיבין עליהם ואלו הם אכילת חזיר ולבישת שעטנז
וכו'. אבל באמת - התורה כולה חוקה היא ועל כן נאמר כאן - "זאת חוקת
התורה".

קריאי מר"ד

כל מצוותיך אמונה

חשוב מכל. במה שהנחילה לנו התורה מצוות מסוימות מבלי לפרש את
טעמן, רצתה התורה להקנות לנו עיקרון מרכזי ביהדות, שתפקיד האדם לעבד
את קונו, כעבד המקיים רצון אדונו.

אם יקיים אדם את כל המצוות, אף מבלי להחסיר אחת מהנה, אולם יעשה
זאת רק משום שלפי דעתו מצוות אלו הינן טובות ומועילות לאדם, הרי לא את
קונו הוא עובד אלא את עצמו. אם המניע לפעולות הוא צו השכל, אין לזה
ולעבודת הבורא ולא כלום. המתבקש מן האדם הוא שייכנע כליל לפני רצון
הבורא, בין אם הדברים נראים לו ובין אם לאו. בכך ניכרה גדלותם של דור
המדבר שהשכילו להכריז "נעשה ונשמע", כלומר שקיבלו עליהם לקיים את
רצון הבורא, מבלי להרהר אם הדברים יתקבלו על דעתם או לא, ומהם עלינו
ללמוד לקח לדורות.

בצורה תמציתית כתב בזה בעל ה"בני יששכר" (בחיבורו "מעין גנים"):
ומדרך העבד הנאמן העובד את אדונו ועבודתו, מקיים את ציווי אדונו ועבודתו
כל אשר יצוונו, מבלי להתבונן בטעם הציווי וכו', ואפילו יבין בחכמתו טעם
הציווי, ימסור חכמתו לאדונו, שבוודאי הוא יודע טוב ובמובחר.
החוקים הם המורים לאדם שגם את חלק המצוות שטעמן ידוע עליו לקיים,
לא משום ששכלו מורה לו כך, אלא משום שזוהו רצון ה', וכעבד נאמן עליו
לציות לרצונו. לא תמיד ההבנה פסולה היא, אולם יש לה רק מעמד משני,
לעומת הנכונות המוחלטת לעשות ככל אשר מלמדנו התורה.

כדברים הללו כתב בספר "מאור עינים" (פרשת בחוקות):
מפנימה נצטיינו לעשות החוקים שאין להם טעם, הוא כי במצוות שיש להם טעם
אינו צריך שום אמונה בעשייתן, שמבין שצריך לעשות כן. אבל בעשיית החוקים,
לא יעשה אותם רק כשיאמין שיש בורא ב"ה שאמר לעשות כך וצריך לעשות
רצונו.
קיום החוקים שטעמם לא נתברר, נובע אך ורק מתוך האמונה שבאדם,
והוא גם המחוק ומאדיר אמונה זו. שמירה קפדנית על החוקים מאצילה על
שמירת כל המצוות ונוסכת בהם את סממן ההתקשרות לקב"ה, שהוא התכלית
המתבקשת מהן.

לדברי ה"אור החיים" הקדוש (תחילת פרשת חוקת), לפיכך מקדימה התורה
לפרשת הפרה האדומה את הפסוק: "זאת חוקת התורה", לומר לך שבחוקת
הפרה ישנו בנין אב לכל התורה כולה, וממנה נלמד את הגישה הנכונה לכל
מצוותיה של התורה.

ובדרך רמו ירצה באומרו "חקת התורה", שאם יקיימו מצוה זו, הגם היותה חוקה
בלא טעם, מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו התורה "אשר צוה ה' לאמור". כי
קיום מצוה בלא טעם יגיד הצדקת האמונה והסכמת הנפש לקיים כל מצוות
הבורא וזה לך האות. ואולי כי לטעם זה רצה ה' שתתמסר להם המצוה בדרך
חוקה.

בְּצוּמֵר שְׁאִינוּ כֹּא לַחְקוֹר וְלִהְתְּבוֹנֵן
 בְּשִׁבִיל לַעֲמוּד עַל הַדְּבַר, שֶׁכֵּן
 כָּבַר עֲמוּד עַל כֵּךְ מִכָּה קִבְלַת אֲבוֹת, אִמְתָּ
 וַיִּצְיֵב וַנִּכְוֵן וְקִים הַדְּבַר הַזֶּה כִּי "אֵין
 כְּאַלְקִינוּ". אֲךְ נִרְקַב בְּגַלְל הַמִּצְוָה שֶׁבִּדְבַר,
 לַעֲוֹרֵר אֶת לְבוֹ וְלַחְזֹק הַתְּקַשְׁרוֹת וְדִבְקוּתוֹ,
 הוּא מוֹסִיף בַּחֲקֵר הָעֵינִי "מִי כְּאַלְקִינוּ".

35

The Soul of Emunah - R. Schneefger
 Giving Over the Intangible

The certainty of *emunah* is attained only through intense adherence to our *mesorah*. It is the unquestioning acceptance of the truths of our *emunah* as received from previous generations. It is not blind acceptance, *chas v'shalom*; rather, it is the certainty achieved by living a passionate *Yiddishkeit* with *kedushah* and *taharah* that has been passed down through the generations. Since the *emunah* is lived, there is no need for intellectual understanding (as elaborated upon in Ch. 26). Just as one is aware that his eyes and ears function without needing to understand how, this type of *emunah* leaves no place for doubts.⁵⁹

The *mesorah* is therefore more than just handing down traditions or indoctrination of blind faith; it is the inner feel of the *chelek Eloka nima'al* inherent in every mitzvah and its preparation (see Vol. 1, p. 121). It is the spiritual, intangible aspect of *Yiddishkeit*, not just the actual observance of the mitzvos. It comes from parents generating an atmosphere in the home in which the world of *ruchniyus* can be sensed.

When children receive this *mesorah*, they become filled with *emunah*

peshutah. Rav Shimshon Pincus once said that the first thing taught to a child is *Torah tzivah lanu Moshe*. However, even before knowing that, the child is aware that we kiss the *mezuzah* or a *sefer*. The love of the mitzvah portrayed by the child's role models is the core of the *kedushah* that is then absorbed in his heart.⁶⁰ For example, it is incalculable how much *emunah* is instilled in a young child upon observing her mother lighting the Shabbos *licht*. Such a moment is a portrayal of the *neshamah* of *Yiddishkeit*. The more a child witnesses this type of heartfelt meaning given to *ruchniyusdig* pursuits, the stronger it registers as reality.

36a. In order to pass on the *mesorah* and successfully instill in children *emunah peshutah*, the mitzvos should be fulfilled with some level of *simchah* and passion,⁶¹ with the realization that they connect us to *Hashem*. Though today, as mentioned, many of us are not on the level to awaken strong feelings through our *avodas Hashem*, we are required to

make the effort so that our children can grow up with a heightened sense of *ruchniyus* and aspire toward greatness.⁶² It is well known that Rav Shach zt"l pointed at his neighbor who merited children who were great *talmidei chachamim* and declared it was because he spent time singing *zemiros* at the Shabbos table with them.

36b

When we are *mechanech* our children, we must give over not just the obligation to do mitzvos, but the *neshamah*—the passion and joy—in performing them. This is the *mesorah* that will make *ruchniyus* real for our children and thereby instill in them true *emunah peshutah*.

א"ל בקולמוס שכתבת בו כתבי הקודש ושם הקודש, אל תולול אותי. סיפר בנו של הגאון ר' משה פינקל זצ"ל [בנו של הסבא מסלבודקה] שבלילה לפני השינה היה נושק את כל הספרים מגדל אהבת התורה היקרת בו, וכן ידוע על אחיו הגאון ר' לייזר יודל זצ"ל שהיה פושט ודועתיו לחבוך את השי"ס ולנשקה. שמעתי מבן ביתו של הצדיק ר' שלמה בלוך זצ"ל [תלמידו של הח"ח] שראה איך שחליץ את התפילין לפני כניסת השבת (כי היה לובש תפיליו כל היום), שהיה מנשק את התפילין עם חביבות נפלאה מחמת פרידתו מהם. פעם התבטא המשגיח הגדול ר' ירוחם הלוי על מה שידוע שאביו של רש"י היה מנקה סביב ארון הקודש עם זקנו ידלא רצה רק להיות שמש, אלא רצה להיות גם הבעזעם! (מטאטא. מפי הגיד יונה ברומברג זצ"ל).

קבלת אבותיו, ועם כל זה אמונתו חזקה. והבי' מי שבא על האמנת הדת מחמת החקירה. והחילוק ביניהם הוא, שהאי' יש לו מעלה שאי אפשר לפתות אותו, אף אם יאמרו לו כמה חקירות הסותרות ח"ו, כי אמונתו חזקה מצד קבלת אבות, ועוד שלא חקר מעולם, אבל יש לו חסרון שהאמונה אצלו הוא רק מצות אנשים מלומדה בלי טעם ושכל. אבל הבי' יש לו מעלה שמחמת שהכיר הבורא ית' מחמת גדול חקירתו היא חזק אצלו באמונה שלימה ובאהבה גמורה, אבל גם כן יש לו חסרון שבקל יכולים לפתותו, ואם יביאו לו ראיות הסותרות אמונתו יתפתה ח"ו. אבל מי שב' המדות בידו אין למעלה ממנו, דהיינו שסומך על אבותיו הקדמונים בחזק, וגם כן באה לו שחקר בעצמו, זו היא אמונה שלימה וטובה. ולזה אנו אומרים אלקינו מצד חקירתנו. ואלקי אבותינו מצד קבלתינו" (כתר שם טוב אות רו).

33

לפי דרכנו למדנו שסיבת המחקר והעיון בטעמי המצוות אינה בשביל לעמוד על אמיתות הדברים ולהיות משוכנע בחובתו ואמונתו, (ארויסהאבען די זאך), חס מלהזכיר, כי אמונתו לעד קיימת על יסוד איתן של קבלת האבות ללא שום צורך בטעם והוכחה נוספת, הוא עומד על חובתו מתוך הנחה ברורה של כן מקובלני מבית אבי אבאי, וכל עיקרו אינו בא אלא

להוסיף ולקיים גם חובת "דע אלקי אביך", רק בגדר מצוה ממצוות התורה, לחקור ולהתבונן להתייגע ולהתעמק בפקודי ה' ישרים משמחי לב

רמז נפלא על כך מוצא הגה"ק מאסטראוועז בסדר נוסח התפלה: "אין כאלקיני אין כאדונינו אין כמלכנו אין כמושיענו. מי כאלקיני מי כאדונינו מי כמלכנו מי כמושיענו". לכאורה לפי סדר הדברים ראוי היה להקדים שאלה לתשובה, תחלה לשאול מי כאלקיני וכי' ועל זה יצדק התשובה הברורה אין כאלקיני וכי'? אלא שבשונה מכל מחקרי עולם כאן התשובה והידיעה קודמת לשאלה וחקירה, "כי מי שרוצה לחקור בשכלו ולהשיג אמתת מציאת השי"ת וכל פירטי אמונתנו על ידי ראיות והקדמות שכליות, צריך מקודם להשיג בלבו היטב היטב אמונה שלמה בפשיטות מפני שקבל מאבותיו כן, ולחזקה בלבו כיתד שלא תמוט, ואחר כך יוכל לחקור בשכלו ולהביא ראיות על זק... ואף אם לא תשיג יד שכלו להבין על ידי חקירתו אף על פי כן לא יהיו לו ספיקות באמונת השם.

34

"ולכן סדרו מקודם אין כאלקיני אין כאדונינו! שמתחילה צריך לאמת

בקרבו ולקבוע בלבו שאין כאלקיני אין כאדונינו בלי שום שאלה וחקירה, ואחר כך כשכבר נשרש זאת בלבו היטב אז רשות נתונה לו לחקור ולדרוש בדעתו ובשכלו מי כאלקיני מי כאדונינו, ולאמת אצלו אמונת השם על ידי מופתים עיונים וראיות שכליות".

האנושי איך האפר מטהר טמאים ומטמא טהורים, ועוד אמרו (במד"ב יט ג) שעליה אמר שלמה המלך ע"ה (קהלת ז כג) 'אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני. וכאשר בני ישראל מקיימים מצוה בלי טעם ומבטלים עצמם לגזירת מלך שלא להרהר אחריו, בזה מתכפר להם העוון שהרהרו אחרי משה עבדו, וחישבו חשבונות רבים ולא האמינו בו בתמימות.

ולכן אין להקשות שבתחילה אמרו שהיא מצוה שאין בה טעם, ולבסוף אמרו בה טעם כשם מדרש אגדה מיטודו של רבי משה הדרשן שהיא באה לכפר על עוון העגל. שאין זה תימה כלל, כי אגדה זו אינה באה לסתור את היסוד הקודם שהמצוה היא חוק בלי טעם, אלא הא גופא בא לבאר, איך היא כפרה על מעשה העגל, כי כאשר בני ישראל מקיימים מצוה שאין לה טעם וסברא ואינם מהרהרים אחר דברי ה' לומר מה לנו לעשות דברים בלתי מובנים, אלא מזדרזים לקיים המצוה בלא

לחשוב חשבונות, בזה ממש הם מכפרים על העוון שהרהרו אחר רבם ועשו את העגל.

ועל דרך זה יומתקו לנו דברי חכמים עה"פ (ט ז) 'ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח, והביא רש"י מברייתא דתורת כהנים 'שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה, למה אתה בוש לכך נבחרת. ובתרגום יונתן שם מפורש שראה אהרן את המזבח וקרנותיו ונדמו לו כקרני עגל, ולזה נתייש והתיירא מלגשת, עד שאמר לו משה 'לכך נבחרת, ובספר 'דגל מחנה אפרים' בפרשתנו מביא מוקניי הבעש"ט הק' זצ"ל שפירש כוונת הדברים 'לכך' משום הבושה שיש בכך נבחרת, כי זבחי אלהים רוח נשברה. ולפי הדברים האמורים יש להוסיף כאן, שהרי ההכונה זוהי התיקון לחטא העגל, ולכן אמר לו 'כי לכך נבחרת' דהיינו שזה מכפר לך על כל מה שהיה, עד שראוי לך להיבחר להיות להיות עומד ומשמש ולעבוד עבודתו של מקום.

לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אותם, כלומר שנתקברו לעשות פעולה שלא נצטוו עליה מפי ה', ועל זה בלבד נענשו. כי עיקר העבודה צריכה להיות לבטל את השכל העצמי ולקיים רק את רצון ה', וכמו שאמר משה רבנו ע"ה בריש פרשתינו (ט ז) 'זה הדבר אשר צוה ה' תעשו' היינו שאתם צריכים לעשות מצד הציווי בלבד, ולא לחשוב חשבונות מה כדאי ומה לא כדאי אלא מה שהקב"ה מצוה לא פחות ולא יותר, וכשהלכו בני אהרן ועשו דבר בלי ציווי, נענשו על כך בעונש מיתה.

ולפי דבריו מוסיף שצריך כל אחד ללמוד קל וחומר, שאם אנשים קדושים כאלה שבודאי עשו מעשיהם לשם שמים, אעפ"כ נענשו על כך שהיה חסר רק הצינוני מאת ה', אם כן מידה טובה מרובה שאדם שפל ופשוט העושה דבר שנצטווה מפי ה' גם כשאינו מבין טעם הדבר, ומבטל בעתו ושכלו לקיים הפקודה שנצטווה, בודאי שהמעשה שלו חביב מאוד לפני הקב"ה ועולה לנחת רוח לפניו.

מוסילות בלבכם

האמונה והחקירה

בעבודת השי"ת וקבלת עול המצוות והאמונה קיימות שתי גישות: א) כך מקובלני מבית אבי אבא, ואני לא צריך יותר מזה. ב) מתוך עיון וחקירה עומד מדעת עצמו על הכרת הבורא ועל חובתו בעולמו.

על שני הדרכים גם יחד הכריזו בני ישראל בראשית התהוותם לגוי קדוש, בצאת ישראל ממצרים היתה יהודה לקדשו, בשעה שעברו את הים אז ישיר משה ובני ישראל (שמות טו ב): "זה אלי ואנוהו; אלקי אבי וארממנהו." [א'] "זה אלי" שהוא אלי מצד השגתי וידיעתי, אז 'ואנוהו', מלשון 'אני והו' (רש"י שכת קלג ב ד"ה הו דומה לו), רצה לומר אני והוא דבוקים ביחד כביכול.

כי הידיעה נתפסת בלב. [ב'] כשאין לי הידיעה מצד ההשגה, רק מצד הקבלה, שהוא 'אלקי אבי' כו' (שלי"ה עשרה מאמרות מאמר ראשון).²

יורה מרמז רש"י בלשונו הקדוש והטהור: 'אלקי אבי, לא אני תחילת הקדושה אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלקותו עלי מימי אבותי, היינו שמשך רבע"ה ושבת לוי וכדומה הצדיקים הגדולים ראו בחוש ומראים באצבע 'זה אלי, היינו מצד החקירה השיגו אלקותו כאבות הראשונים. ואותן שלא השיגו מצד החקירה רק מצד הקבלה והאמונה... וזה לא אני תחילת הקדושה, היינו שאנכי אינני יודע מכת שכלי וחקירותי ובחכמתי הנקרא ראשית ותחלת הקדושה, רק אני בער ולא אדע, וכבהמות לעומת הראשונים שהשיגו אלקותו מצד שכלם וחכמתם, וזה נקרא בחינת אלקי אבי' (ישמח ישראל פרשת בשלה).

אלקיני ואלקי אבותינו

בפי הבעש"ט הקדוש נמסר שזה המכוון באומרינו: אלקינו ואלקי אבותינו, אלקינו הוא מה שאנו משיגים אותו בדעת והשכל, ואלקי אבותינו הוא בדרך אמונה בה שנשרש לנו מאבותינו שהוא אלקי ז"לם" (בעש"ט פרשת נח, עמוד התפלה, מקור מים חיים קלח).

כי יש שני מיני בני אדם המאמינים בהשי"ת. א' שמאמין בהקב"ה מחמת

Emunah through Osmosis, Not Discussion

[Throughout the generations, this *emunah* was never taught as a specific and direct subject. Just as breathing and speaking is not taught, so too, *emunah*. It is the intangible, the essence of a Yid. In the words of Hagaon Rav Hillel David *shlit"l*: "Emunah is acquired through osmosis, not by teaching it."⁶⁵ *Emunah* is connecting to Hashem through the constant work of *shivisi Hashem l'negdi samid*, realizing that one is always in His Presence (see Ch. 32). It can therefore only be instilled in our children by exposing them to a lifestyle of *ruchniyus* and *kedushah* so that this connection is real for them, not by teaching facts and information.

As explained later, *emunah* is our identity. We don't need to *acquire* it through educational methods; we have it! *Chinuch* in *emunah* provides children with the ability to overcome the negative influences that darken the *ohr ha'emunah* that is naturally found within them. It is a lifelong task of *neshamah* overcoming *guf* and its numerous distractions, which is accomplished by living within the *ruchniyusdig* reality of Sinai as much as possible.

38

and other *Rishonim* permitted to explore the truths of *emunah* through intellectual proof?⁶⁵

The answer is that they only delved into the logical aspect after having achieved the certainty of *emunah* through *kabbalas avos*.⁶⁶ This served as a reinforcement to *emunah peshutah*, rather than a proof. They never resorted to human logic as a starting point, which would be *assur*, as the Rambam says, since they would then consider the alternative views as well. Rather, they approached *chakirah* with the conviction that whether or not they would succeed in corroborating the *kabbalah* with the *nichel*, they would not veer from their preexisting *emunah*.⁶⁷

39

No Need to Understand

The more a child is exposed to the spirit of *Yiddishkeit*, the more he lives within the *ruchniyus* dimension revealed at Sinai. His *emunah* will be steadfast even in the face of trials and difficulties, since he will be aware that there is a Divine Plan and all the discomfort he may endure is for his own eternal good, even though the human mind cannot fathom how and even though it doesn't make logical sense. He lives and experiences *emunah*; therefore, he has no doubts or questions and does not seek logical reasons for what happens to him or those around him.

Conversely, one who is distant from *emunah peshutah* and whose awareness is based on what his mind understands will be unable to cope with challenges that cannot logically be understood. Since he does not relate sufficiently to an *emunah* based on *living* with the Ribono Shel Olam, his *emunah* is limited to human understanding. And when, as will inevitably occur at some point, his experiences are not consistent with that understanding, he will be at a loss (as explained further in Ch. 28).

אכן לא כך היתה מדרגתו של אהרן הכהן, כי הוא לא ראה בשום מאורע ענין רע כלל, לפי שביטל את כל עצמותו ומהותו לגמרי לרצון הבורא ולא התייחס כלל להרגשותיו האישיות, וממילא לא היה לן שום חילוק בין הנהגה הנראית כטובה וחסד בעיני הבריות ובין הנהגה הנראית כצרה

מה דעביד רחמנא לטב עביד. אבל לא זו היא המדרגה הגבוהה ביותר, כי האומר כן יש במשמע מדבריו שהוא אכן מאמין באמונה שלמה שבגזרה זו טמון דבר טוב, ויהאמת שגם זו באה עליו לטובה, ולכן הוא מקבלה באהבה, אבל לולא כן לא היה מקבלה באהבה.

מהמעשה של הגוי. ומשום כך נתן לו הקב"ה שכרו ב"פרה אדומה" כדי לרמוז לו שהוא אמנם קיים מצוה שיש בה טעם והכנה ואף הבטחה לאריכות ימים (שהיא מצוה כיבוד אב ואם), אבל ישראל מוכנים לקיים את כל המצוות בלי שום טעם ובלי שום סיבה, והא ראייה, כמה ממון מוכנים הם לתת בשביל אותה "פרה אדומה" שגולדה בעדרו של הגוי, ובלבד לעשות רצון ה'.

שוב ראייתי שכעין זה כתב בספר "באר יוסף" לפ' חוקת וז"ל: ויתכן להבין ענין זה של העלמת הטעם והסתרתו מאתנו וכי' זהו להרגיל את האדם בקיום מצוה ומעשה אף שהוא זר לפי דעתו ותמוה לפי שכלו, כדי שיקנה האדם קנין בנפשו שלא יתפעל ולא יתרגש כשיארע לו או לאחרים מאורע או דבר שהוא זר ותמוה בעיניו. שלא יבא להרהר אחר מדת דינו של הקב"ה, ולא יפעל עליו הדבר חלילה להעבירו על דעתו ועל דעת קונו — בשאלת צדיק ורע לו רשע וטוב לו וכי'. ובסוף דבריו כתב ליישב לפי"ז את מה שאמרו חז"ל, שלעתיד יתגלו לנו טעמי פרה כמובא במדרש בפרשתינו. דהנה אמרו בגמרא (פסחים נ, א) "ויהיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". אטו האינא לאו אחד הוא? — אמר רב אחא בר חנינא, לא בעולם הזה העולם הבא, העוה"ז על בשורות טובות ואמר: ברוך הטוב והמטיב. ועל בשורות רעות ואמר: ברוך דיין האמת. בעולם הבא כולו הטוב והמטיב. ופרש"י: שאין שם בשורה רעה ע"כ. וכיון שאז לא יהיה שום רע אלא כולו טוב, ממילא לא יהיה צורך עוד להעלים ולהסתיר טעמי החוקים, אשר לפי המבואר כל ענין ההעלם בהם הוא כדי שיהיה האדם מורגל בדברים ומעשים שאינם מוכנים ומושגים לדעתו והבנתו, שלא יבוא להרהר אחריהם ואחר מדת הדין שבעולם. אולם בעולם הבא שכולו טוב ואין שם בשורה רעה, אז יגלה לנו הקב"ה גם את כל טעמי החוקים, ומלאה הארץ דעה לדעת ולהבין את כל אלה החוקים אשר היו בעוה"ז נעלמים ונסתרים באין מבין את טעמם וכי', עד כאן תוכן דבריו.

41a

יידום אהרן

ועל יסוד זה צריך כל איש ישראל להעמיד את השקפת עולמו בכלל, שלא יחפש להבין את דרכי ה' והנהגותיו ולא יהיה רחוק למצוא הסבר או טעם במאורעות העולם השונות, אלא יבטל את דעתו כליל וידע שכל מה דעביד רחמנא הכל נעשה לטובה ובחשבון מפורט, ואם כך בחר השי"ת לעשות עתה, הרי זה סימן שזוהו הטוב וההגון ביותר, ואל לנו לחפש עצות איך לשנות את המציאות שקבע הבורא בהנהגת עולמו.

ועל פי זה אפשר להבין מה שנאמר בפסוק שלאחר מיתת נדב ואביהוא (יג) יידום אהרן, ופשטות הפשט הוא שלא התרעם אהרן על מידותיו של הקב"ה אלא שתק כמקבל הדין באהבה וכמו שתרגם אונקלוס 'ושתיק אהרן'. אלא שעל זה מקשים העולם מה מעלה היא זו ששתק, הלא קיימא לן (בריכות נד.) שחייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, ואם כן למה שתק לגמרי, הרי היה לו לברך את ה'.

ואמנם המאירי (גיטין ז.) הביא בשם תרגום ירושלמי שפירשו 'ושבת אהרן', ולפי זה אכן היה מברך את ה' על הרעה כשם שמברכים על הטובה. אבל לפי פשטות הפסוק הדבר צריך ביאור.

ויש לומר, כי אמנם זוהי מדרגה גדולה מאד כאשר האדם שהשתרגה צרה ומצוקה על צווארו רח"ל מקבל את דין שמים באהבה ואומר גם זו לטובה או כל

b

ומצוקה בעיני הבריות, הכל שווה בעיני לטובה, מאחר שביטל את עצמו להנהגת הבורא יתברך אתו כגמול עלי אמו, וממילא לא הרגיש שיש כאן שום שינוי בהנהגה אם לטב אם למוטב, שיצטרך לכרך על כך, ולכן משבחת התורה את שתיקתו ודומייתו.

ועל דרך זה ראיתי בשם הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא זצ"ל שפירש בלשון הפסוק 'ידום אהרן' שהוא מלשון 'דומם', וביאר שיחתו, כי הבריאה היא מורכבת מארבע מדרגות, דומם צומח חי ומדבר, וההבדל בין דרגת הדומם לשלושת האחרים, שהיסודות הללו יש להם טבע ההרגשה והם יכולים לנבול ולהתקלקל, אבל הדומם אין לו טבע ההרגשה ואינו מתקלקל לעולם, כמו האדמה והסלעים שאינם משתנים ואינם נובלים מאז ששת ימי בראשית.

וזהו שמעיד הכתוב 'ידום אהרן', שהיה כדומם, להורות שלא היה כשאר

אנשים שהגם שאפשר למצוא בעלי מדרגה המקבלים את דין שמים באהבה, אבל בתוככי לבם שכורים ורצוצים הם. אולם לא כן אהרן הכהן שהתעלה כמלאך ע"ה שהגיע למדרגת 'ידום' שעשה עצמו כמו דומם שאינו מרגיש כלום, ולא היה בו שום שינוי קודם המעשה או לאחר המעשה.

האדם מתעלה ע"י אמונה פשוטה וכאשר איש ישראל עומד במעלה זו שמבטל ומכניע את עצמו ואת ישותו לרצון ה' בהכנעה גמורה בתכלית, הריהו זוכה להתעלות ולהשיג מדרגות גבוהות בקרבת אלוקים. וכמו שכתב בספר 'שפת אמת' (פרשת פרה תר"א) במצות פרה אדומה, שאמרו חז"ל עליה שהיא חוקה בלי טעם, כי בודאי שיש טעמים לכל חוקה שקבע ה', רק שהם רחוקים מאתנו ולמעלה מעולם הטבע, ורצון השי"ת הוא שבני ישראל יקיימו המצוות בלי ידיעת הטעם, וע"י שמקיימים אותה כך בשלמות זוכים לטעום גם מבחינת הטעם.

באר החיים

הימים דורשים מן האדם להתקדש ולהיטהר, וכלשון השפת אמת (פרשת

פרה סוף שנת תרמ"א) "הזמן מבקש תפקידו, ומסייע לטהרת הלב גם עתה",

ועיקר קריאת פרשת פרה קאי על טהרת הלב מן העוונות, וראיה לדבר הביא הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע ב'פרי צדיק' (פרשת פרה אות ז) כי תמיד קוראים בהפטרה באותו ענין שקראו בתורה, ואילו בהפטרה שבשבת פרשת פרה לא נזכרה טהרה מטומאת מת כלל ועיקר, רק נזכרת הטהרה מעבירות ככתוב שם (יחזקאל לו, כה-כו) "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם, ומכל גלוליתכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן

בקרבכם, והסרותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר", ומכאן שעיקר טהרת פרה אדומה היא הנקיות והזיכוך מן העוונות, וזריקת מי החטאת על טמא מת הכוונה על מה שהביא וגרם את הטומאה לאדם הראשון, שהרי על ידי חטא עץ הדעת של הנחש נגזרה מיתה לעולם, ובשבת זו אפשר לתקן את שורש כל החטאים.

45 ואף ה'חתם סופר' (דרשות לג: ד"ה שלה יומא) הולך בדרך זו, שטהרת הפרה קאי על טומאת וחלאת העוונות, ולכן אמרה

תורה ליטול אפר הפרה לטהרתו, ונרמז שישוב האדם אל ה' בתשובה כשהוא בעיניו עצמו כעפר ואפר, כי על ידי התשובה מתוך הכנעה ושפלות הרוח בלב נשבר יזכה לטהרה. ואם בנוסף לכך יזלגו עיניו דמעות מתוך שברון לב יחשבו לו דמעות אלו כהזאת מי חטאת, וזו טהרה שלימה של פרה אדומה הנוהגת לעולם בין בזמן הבית ובין אתר חורבן ביהמ"ק.

פרה אדומה חוקה היא בלא טעם, כבר הביא רש"י טעם לכך (במדבר יט, כב) בשם רבי משה הדרשן "משל לבן שפחה, שטינף פלטיין של מלך, אמרו, תבא אמו ותקנח הצואה, כך תבא פרה ותכפר על העגל", היינו שהיא באה לכפר על חטא העגל, והנה באותו עון כתיב (שמות לב, לד) "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם", ופירש רש"י "ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם, ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העונות, ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל", ומקשים העולם, הלא הקב"ה הוא מקור הרחמים ורוצה לעשות אך טוב וחסד לברואיו בכלל ולישראל

אהוביו בפרט, ומדוע א"כ יעשה לנו אבינו אב הרחמן כדבר הזה, ותיריך הרה"ק רבי חנוך העניך הכהן מאלכסנדר זי"ע דאדרבה לטובתינו יזכור ה' לנו את עון העגל, כי גם כאשר ירבה האדם לפשוע יוכל לעולם לתקן מעשיו ולחזור בתשובה, מפני שיעלה לפניו עון העגל שזכו אז בני ישראל לכפרה אע"פ שהיה חטא גורא מאד, וכשם שזכו ישראל לכפרה כך בק"ו יקבל ה' תשובת ישראל בכל דור ודור, שהרי עוונותיהם אינם חמורים כ"כ כמו חטא העגל.

וביארנו ביתר שאת, דהנה אמרו חז"ל (ע"ז ד:) "לא עשו ישראל את העגל, אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה", וכן אמרו שם עוד "לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה, אלא למה עשו, לומר לך שאם חטאו ציבור אומרים להו לכו אצל ציבור", כי אחרי קבלת התורה היו בני ישראל במדרגה גבוהה ומאד נעלה, וכמו שפירש רש"י שם שהיו ישראל באותו הדור "גיבורים ושליטים ביצרם, ולא היה ראוי להתגבר יצרם עליהו, אלא גזירת מלך היתה לשלוט בהם כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שאם יאמר החוטא

לא אשוב שלא יקבלני, אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלו בתשובה", וכן כתיב (תהלים פב, ו) "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם", הרי שהיו במעלה זו, ורק כדי להורות תשובה לרבים סיבב הקב"ה שיכשלו בחטא זה, ונמצא שמטרת חטא העגל היתה ללמד מצות תשובה לדורות עולם, אבל אם חלילה אין האדם שב בתשובה אזי יענש על חד תרין, חדא על עוונותיו וגם על עון אבותיו בעגל, דהא איתגליא מילתא למפרע שלא היתה שום תועלת בעונם, שהרי אינו לומד מזה לחזור בתשובה, אך בני ישראל עם קודש מתחזקים בכל מצב וחוזרים בתשובה,

וממילא אין שום עון בעגל ושוב אין להענישם על כך.

ובזה יובן שפיר מה שאמר אהרן כהנא קדישא כאשר ביקשו ממנו הערב רב לעשות להם עגל מסכה (שמות לב, ה) "חג לה' מחר", והוא תימה, וכי עלה על דעתו של אהרן שהעגל יהא חג לה'. אתמהא, אך להאמור התכוון שעל ידי עון זו יהיו הרבה ימים טובים לישראל, כי כאן בנה אב לכל מקום ולכל מצב שתמיד יש ביד איש יהודי לחזור בתשובה ולהתקרב אליו יתברך, וגם אם הוא עומד במקום עמוק בשאל תחתית אין דבר העומד בפני התשובה.

וזהו הטעם שיש להצטער על מיתת שני בני אהרן אף כיום, כי העולם כולו נחבל ונפסד בחסרונם, ורישומו של הפסד וחבלה זה בעולם קיים אף לאחר אלפי שנים, כי הפסד זה הוא חסרון אשר לא יוכל להמנות, ועל חסרון זה יש לבכות מרה ולהצטער עד מאד. והבכיה על כך היא תיקון גדול לכפרת עוונות ולהצלת בניו.

"וידבר ד' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'" (ויקרא טז א), פרשה זו קראת ביום הכפורים, ועיין בבאר היטב (או"ח סי' תרכא א) שכתב בשם הזוהר הק' הארז"ל, שהמצטער על מיתת בני אהרן ומוריד דמעות עליהם ביוהכ"פ, מוחלין לו וזונותיו ובניו אינם מתים בחייו. ויש להתבונן איך יכול אדם להצטער ולבכות על